

**INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYLARI FANINI
DIFFERENTIAL YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH**

Yallayev Baxtiyor Salimovich

Sharof Rashidov nomidagi Samarqang davlat universiteti izlanuvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada differensial yondashuvga asoslangan dasturiy vositalar yordamida dars o'tishning samarali yo'llari ko'rib chiqiladi. Barcha fanlar singari Informatika va axborot texnologiyalari darsida ham differensial yondashuvga asoslangan dasturiy vositalar yordamida o'qitish zarurligi aniqlandi. Darslarni differensiallashtirish sharoitida o'qitishni tashkil etishni ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: *Informatika, differensial yondashuv, ixtisoslashtirilgan informatika va axborot texnologiyaaari kursi, informatika asosiy kursi.*

Hozirgi kunda ta'lim jarayoni tobora rivojlanib bormoqda. O'qituvchilar an'anaviy o'qitishdan uzoqlashmoqda, ta'lim va tarbiyaning zamonaviy usullariga murojaat qilmoqdalar. O'qitishni differensiallashtirish maktab rivojlanishining asosiy yo'nalishlaridan biridir.

Zamonaviy pedagogika fanida o'xshash, ammo bir xil bo'lmagan tushunchalarning turli xil talqinlari mavjud: "individuallashtirish" va "differentsiatsiya". Mualliflarning u yoki bu muddatga ustunligi asosan an'anaga bog'liq. Ko'pincha o'quvchilarni ma'lum xususiyatlar asosida guruhlash differentsiatsiya deb ataladi, individuallashtirish esa individual xususiyatlarni hisobga olish deb tushuniladi [5].

Ta'limning har bir yondashuvi bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Demak, differentsiatsiyaning ham o'ziga xos usul va vositalari bor. Differensial yondashuv vositalariga quyidagilar kiradi:

- 1) axborotni ko'p darajali taqdim etish (oddiy materialdan murakkabroqgacha);
- 2) namunaga asoslangan vazifalar;
- 3) guruhda yoki juftlikda ishlash;
- 4) nazorat qilish va o'z-o'zini nazorat qilish usullari;
- 5) loyiha usuli va boshqalar.

Differentsial ko'rsatma boshqa yondashuvlarga nisbatan juda ko'p afzalliklarga ega. U bir qator quyidagi kompetensiyalarni rivojlantiradi: predmet, meta-mavzu, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, aloqa kompetensiyalari, hayotiy tajriba.

Kompyuter fanlari shu fanlardan biridir. ta'limning differentsiatsiyasi eng tabiiy tarzda sodir bo'ladi. Mavzuni farqlash asosan yuqori bosqichda sodir bo'ladi, lekin o'rta bosqichda ham mumkin, chunki informatika kursi turli darsliklarda turlicha taqdim etilgan. Asosiy kursni o'rgangandan so'ng, yuqori darajani farqlash kurslarning turli mazmunida amalga oshiriladi: asosiy va ixtisoslashtirilgan.

Differensial informatika kursining umumiy maqsadlari quyidagilardan iborat:

- 1) talabalar manfaatlariga muvofiqligi;
- 2) ilmiy dunyoqarashni shakllantirish;
- 3) o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirishga ko'maklashish;
- 4) amaliy ishlarga tayyorlash, uzluksiz ta'lim;
- 5) kasbiy mahoratni rivojlantirish

Shunday qilib, informatika kursining asosiy maqsadi ilmiy tushunchalarni ishlab chiqish, ilmiy dunyoqarashni shakllantirish va tegishli sohalar bo'yicha bilimlarni rivojlantirishdir. Ixtisoslashtirilgan kursning maqsadi - turli sohalarda ilmiy va axborot texnologiyalari ko'nikmalari va vositalarini shakllantirish va rivojlantirish. [3]

Differensiyalangan o'qitishning bir nechta tasnifi mavjud:

1. Etakchi faoliyat bo'yicha farqlash tamoyili:

- Asosiy kurslar
- Amaliy kurslar

2. Mavzu sohalari bo'yicha differentsiatsiyalash tamoyili. (Kurs filologiya, ijtimoiy fanlar, matematika, tabiiy fanlar, texnologiya va boshqalar kabi fanlar bilan bog'liq bo'lishi mumkin.)

3. Axborot faoliyati turlari bo'yicha differensiyalash tamoyili. (Kurs axborotni qayta ishlash; axborotni qabul qilish, saqlash, foydalanish; axborotni uzatish kabi axborot faoliyati turlariga qaratilishi mumkin).

ing, axborotdan foydalanish; ma'lumot uzatish).

Endi ixtisoslashtirilgan kurslarning misollarini ko'rib chiqaylik. Shunday qilib, "Axborotni qayta ishlash" mavzusini "Matnli ma'lumotlarni qayta ishlash", "Grafik ma'lumotlarni qayta ishlash" va "Raqamli ma'lumotlarni qayta ishlash" kurslariga bo'lish

mumkin. "Axborotni qabul qilish, saqlash va ishlatish" mavzusi "Ma'lumotlar bazalaridan foydalanish", "Axborotni uzatish" esa "Kompyuter telekommunikatsiyalari" kursida.

Yuqoridagi kurslarning mazmunida, albatta, bir-biriga zid bo'lgan holatlar mavjud, chunki fanga yo'naltirilgan kurslar muqarrar ravishda asosiy axborot texnologiyalaridan foydalanadi, ammo buning aksi ham haqiqatdir.

Integratsiyalashgan kurslar ixtisoslashtirilgan informatika kursi bilan chambarchas bog'liq. Ularning orasidagi farq faqat nomda bo'ladi, aks holda bu ikki kurs o'rtasidagi farq sezilarli. Agar u ma'lum bir fan sohasiga yo'naltirilgan bo'lsa va o'quv jarayonida talaba nafaqat informatika fanidan, balki ushbu sohaning o'zida ham yangi bilimlarga ega bo'lsa, kursni integratsiyalashgan deb hisoblashimiz mumkin. Albatta, integratsiya darajasi kursda kompyuter fanining qanchalik ko'p o'rganilishiga qarab o'zgarishi mumkin, shuning uchun kurslar ixtisoslashgan va integratsiyalashganlarga bo'linadi.

Biz informatika tabaqalashtirilgan ta'limni rivojlantirish va qo'llash uchun katta imkoniyatlar yaratishiga guvoh bo'ldik. Shuning uchun ham bugungi kunda biz kompyuter fanining ta'limni differentsiallashtirishni rivojlantirish va qo'llash uchun katta imkoniyatlar yaratishiga aminmiz. Shuning uchun ham bugungi kunda u profilni farqlash qo'llaniladigan birinchi fanlardan biridir.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Алексеев, Н.А. Психолого-педагогические проблемы развивающего и дифференцированного обучения. – Челябинск, 1995. – 174 с.
2. Бороненко Т.А.. Концепция школьного курса информатики: учебное пособие. – Санкт-Петербург, 1995. – 68 с.
3. Лапчик, М.П. Методика преподавания информатики: Учеб. Пособие для студ. Пед. Вузов/ М.П.Лапчик, И.Г.Семакин, Е.К.Хеннер; Под общей ред. М. П. Лапчика. — М.: Издательский центр «Академия», 2001. — 624 с.
4. Осмоловская, И.М. Дифференциация обучения: за и против // Школьные технологии. – 2001. – С.16- 18.
5. Унт И.Э. Индивидуализация и дифференциация обучения. – М., 1990. – 192с.
6. Якиманская, И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / И. С. Якиманская. – М., 1996. – 96с.